

İDARE HUKUKU VE İDARİ YARGI ULUSLARARASI SEMPOZYUMU ISALAJ 2023

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON ADMINISTRATIVE LAW AND ADMINISTRATIVE JURISDICTION

Özet Bildiri Kitabı

20 – 22 Temmuz 2023

20 - 22 July 2023

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2023

TEMMUZ 2023

ISBN: 978-975-368-

BASKI

Yılmaz Basım Yayıncılık ve Kağıt Ürünleri
Matbaacı Sertifika Numarası: 27185

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850) 441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitavevi.com
bilgi@filizkitavevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
ÖNSÖZ	ix
SEMPOZYUM PROGRAMI	xi
SYMPOSIUM PROGRAM	xix
ПРОГРАММА СИМПОЗИУМА	xxvii
İDARE HUKUKU VE İDARİ YARGI ULUSLARARASI SEMPOZYUMU	xxxvii
ISALAJ 2023	xxxvii
IMPROVEMENT OF THE ADMINISTRATIVE	1
MECHANISM FOR THE PROTECTION AND USE OF CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	1
PROF. DR. JUMANAZAR TOSHEMIROVICH XOLMO‘MİNOV	1
ÖZBEKİSTAN'DAKİ TARİHİ VE KÜLTÜREL ANITLARIN KORUNMASININ YASAL ÇERÇEVESİ	
DOÇ. DR. SARVİNOZ SAMADOVA	13
STRATEGIC REFORMS IN THE FIELD OF PRESERVATION OF CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS IN UZBEKISTAN	
ASSOC. PROF. DR. BEXRUZ SOBİROVICH TURDİYEV	23
FROM THE QUESTIONS OF STUDYING THE HISTORY OF THE ORGANIZATION OF ARCHIVES IN KAZAKHSTAN	
SYMBAT MOSHYNOVNA İLGİDAEVA	25
ISSUES RELATED TO THE PROTECTION OF THE VALUE OF THE TAJ MAHAL, THE VALUABLE HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE OF THE TURKIC PEOPLES	
MADİNA TLEULESOVNA SHOİNZHANOVA	45
CONSERVATION OF THE HISTORICAL AND CULTURAL ASSETS IN HUMAN DEVELOPMENT	
LECTURER SHİRİNOV ANVAR QANOATOVICH	51
IMPROVEMENT OF LEGAL STANDARDS FOR THE PROTECTION OF HISTORICAL AND CULTURAL RESOURCES IN THE AGE OF DEVELOPING TOURISM	
LECTURER MİRZOHİD QO‘ZİMURODOVİCH PO‘LATOV	57

ÖZBEKİSTAN'DAKİ TARİHİ VE KÜLTÜREL ANITLARIN KORUNMASININ YASAL ÇERÇEVESİ

Doç. Dr. Sarvinoz SAMADOVA*

Kültürel anıtların korunması Özbekistan Devletinin ulusal bir görevidir. Ne de olsa Özbekistan Cumhuriyeti Anayasası'nın XI. Bölümünün 49. Maddesinde şöyle yazılmıştır: "Vatandaşlar, Özbekistan halkının tarihi, manevi ve kültürel mirasını özenle korumakla yükümlüdür. Kültürel anıtlar devletin koruması altındadır." Ülkemizin Anayasasına dayanarak mimari anıtların ve diğer anıt türlerinin korunmasına ilişkin yasalar, çeşitli yönergeler ve bilimsel metodolojik direktifler kabul edilmiştir. Bu mimari belgelerin uygulanmasının denetimi, Kültür ve Spor Bakanlığı'na bağlı "Maddi Kültür Varlıklarını Koruma ve Kullanma Genel Müdürlüğü" ve bağlı taşra teşkilatları tarafından yürütülür.

Mimari anıtların korunması aslında iki şeyi ifade eder. Birincisi fiziksel durumlarını korumak, ikincisi ise anıtların sanatsal özelliklerini korumaktır. Bunlardan ilki, anıtın kazaen zarar görmesinin önlenmesi, zarara neden olan kişiye karşı hukuka dayalı olarak dava açılması ve zararın, sonuçlarının ortadan kaldırılmasını içeren yasal bir normdan oluşmaktadır. Mimari anıtlara maddi zarar veren kişiler cezai olarak sorumlu tutulacaktır.

İkincisi ise, mimari anıtların çevrelerine şehircilik nedeniyle orantısız yapılar inşa ederek veya uygun olmayan şekilde onararak sanatsal niteliklerinin bozulmasını önleme görevini yerine getirir. Yani yasal koruma ve sanatsal koruma var. Anıtların yasal korunması maddiliğini sağlarsa, sanatsal koruma da estetik görünümünün bozulmamasını sağlar.

* Doç. Dr., Buhara Devlet Üniversitesi Tarih ve Hukuk Fakültesi, sarvinoz56646@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1486-8340.

Bu nedenle, koruma iki amaca hizmet eder. Bazen anıtların korunması, yeni çağın etkinliklerinden ayrılmasına neden olur. Yani dokunulmazlıkları sağlanmış ve günümüz yaşam faaliyetlerinden giderek uzaklaşmıştır. Bunu ortadan kaldırmak için anıtların maddi ve manevi bütünlüğünün korunmasına yönelik hukuki ve mimari koruma birlikte yürütülmelidir.

Özbekistan Cumhuriyeti Kültür İşleri Bakanlığı ve Kültür Varlıklarını Koruma ve Bilimsel Üretim Genel Müdürlüğü faaliyet göstermektedir. 1999 yılında Cumhuriyet topraklarında ve diğer ülkelerde muhafaza edilen nadide el yazmaları, kültürel ve tarihi eserler, el sanatları, folklor örnekleri, sanat eserleri, tiyatro, müzik, eski devlet tarihine ilişkin belgeler, eski müzik aletlerini ele almak amacıyla "Altın Miras" uluslararası yardım fonu kuruldu.

Günümüzde ülkemizin somut ve somut olmayan kültürel miras varlıklarının korunmasına yönelik birçok çalışma yapılmaktadır. Şu anda Özbekistan'da 4 mimari kompleks olan - Hive, Buhara, Semerkant ve Şehrisabz şehirlerinin tarihi merkezleri UNESCO Dünya Kültür Mirası listesine dahil edilmiştir.

Ülkemizin somut olmayan kültürel mirasından 8 obje: Boysun kültür alanı, Şaşmakom klasik müziği, Büyük şarkı, Askiya sanatı, Navroz, Pillov kültür ve gelenekleri, Margilon el sanatları geliştirme merkezi: adras ve saten dikimi, Harezmi dansı temsile dahil edilmiştir.

Ülkemizin UNESCO'ya üye olduğu 1993 yılından bugüne kadar, alanla ilgili tüm temel uluslararası belgeleri birleştirmek için adımlar atılmış ve bunların normları ulusal mevzuata aktarılmaktadır.

Son zamanlarda, bu yapının uluslararası uzmanları, UNESCO'nun uluslararası standartları ve gerekliliklerine uygun olarak Özbekistan topraklarındaki eşsiz kültürel miras nesnelere, ana projenin geliştirilmesi ve tarihi şehirlerin yönetim planı ile geniş ölçüde ilgilenmektedir. UNESCO ile yakın işbirliği içinde, somut ve somut olmayan miras nesnelere ilişkin çeşitli uluslararası konferanslar düzenlenmektedir.

Bu olaylar, kültürel anıtların korunması, uluslararası deneyimin incelenmesi, tarihi ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak için ulusal sistemin geliştirilmesi ve devlet ve devlet dışı kuruluşların ana faaliyet alanlarının belirlenmesi yolundaki mevcut sorunların değerlendirilmesine olanak tanır.

Aynı zamanda günümüzde UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan nesnelere korunmasının organizasyonunda, özellikle UNESCO Dünya Mirası Komitesi tavsiyelerinin uygulanmasında bazı sorunlar devam etmektedir. Buna dayanarak, Âli Meclis Yasama Kamarası, kültürel miras nesnelere kapsamlı bir şekilde korunması, muhafazası ve restorasyonu için Hükümet tarafından belirlenen önlemlerin zamanında ve etkili bir şekilde uygulanmasına özel dikkat gösterilmesi için meclise bir talep göndermişti.

Cumhurbaşkanı'nın 19 Aralık 2018 tarihli "Somut Kültürel Miras Varlıklarının Korunması Alanındaki Faaliyetlerin Kökten İyileştirilmesine Yönelik Tedbirler Hakkında" kararının bu konuda yeni bir aşama başlattığı söylenebilir.

Kararın 10. paragrafına dayanarak, tarihi ve kültürel değerleri nedeniyle UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan cumhuriyet topraklarının, özel olarak korunan tarihi ve kültürel alanlar olarak kabul edildiği belirlendi. Kültürel Miras Dairesi Başkanlığı ve UNESCO Dünya Mirası Merkezi ile zorunlu koordinasyon içinde planlanan yapım ve iyileştirme işlerinin projelerinin uygulanması için bir prosedür oluşturulmuştur.

Ayrıca Özbekistan Cumhuriyeti Kanununun "Kültürel Miras Varlıklarının Korunması ve Kullanılmasına Dair" VI Bölümü, özel olarak korunan tarihi ve kültürel alanlarla ilgili bir dizi norm tanımlanmıştır.

Planlanan inşaat ve iyileştirme çalışmalarının projelerinin UNESCO Dünya Mirası Merkezi ile koordineli olarak yapıldığını belirtmek gerekir. Örneğin 2020 yılında UNESCO Dünya Mirası Merkezi ile koordinasyon için Dünya Mirası Merkezine 11 proje gönderilmiştir. Eylül 2020'de, Buhara'nın tarihi merkezinde planlanan nesnenin projesiyle ilgili olarak Dünya Mirası Merkezi'nden olumlu bir sonuç alındı.

"Somut Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasının Güçlendirilmesiyle Bağlantılı Olarak Özbekistan Cumhuriyeti'nin Bazı Yasal İşlemlerinde Değişiklikler ve İlaveler Hakkında" Yasası, Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bölgelerle ilgili olarak Ceza Yasasını ve "İdari Sorumluluk" Yasasını oluşturdu.

UNESCO Dünya Komitesi'nin ulusal mevzuatın iyileştirilmesine yönelik tavsiyelerinin uygulanmasının yanı sıra, uluslararası kriterlere göre Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bölgeler için yönetim planları ve raporları hazırlanmaktadır.

Sonuç olarak, UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan maddi kültürel miras objeleri ve alanlarının korunmasının güçlendirilmesine yönelik olarak Kültür Bakanlığı ve yerel devlet yetkilileri tarafından yürütülen çalışmalara ilişkin raporların dinlenmesi ve ek önlemlerin alınması, tam ve etkin bir şekilde Bu konuda belirlenen görevlerin yerine getirilmesi ve görevlilerin sorumluluğunun keskin bir şekilde artırılması gibi çalışmaların yürütülmesine karar verilmiştir.

30 Ağustos 2001'de Özbekistan Cumhuriyeti "Kültürel Miras Varlıklarının Korunması ve Kullanılmasına Dair Kanun" kabul edildi. Bu Kanunun amacı, Özbekistan halkının milli serveti olan kültürel miras eserlerinin korunması ve kullanılması alanındaki ilişkileri düzenlemektir.

Tarihi veya kültürel anıtların korunması ve kullanılmasına ilişkin kuralların ihlali, Özbekistan Cumhuriyeti İdari Sorumluluk Kanunu'nun 64. Maddesine dayanan kovuşturma için temel oluşturur. Bu suçun tekrarlanan ihlali, Özbekistan Cumhuriyeti Ceza Kanunu'nun 132. Maddesi uyarınca kovuşturmanın temelidir.

Ülkemizde kültürel miras nesnelерinin korunmasına yönelik yasal çerçeve düzenli olarak iyileştirilmektedir. Özbekistan Cumhuriyeti Anayasası, ilgili yasalar ve yasal belgeler bu konuda önemli kılavuzlardır. Özellikle, Özbekistan Cumhuriyeti'nin "Kültürel Miras Nesnelерinin Korunması ve Kullanılması Hakkında" ve "Arkeolojik Miras Nesnelерinin Korunması ve Kullanılması Hakkında" yasaları, bu konudaki çalışmaların düzenlenmesi için yasal mekanizmaları açıkça tanımlamaktadır.